

TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

TỔNG-LY

Giá bán nhứt trình

BỘN QUỐC-NGŨ:

Trọn năm.....5.00

Sáu tháng.....3.00

BỘN LANGSA:

Trọn năm.....3.00

Sáu tháng.....2.00

BÁN CHUNG HAI BỘN

Trọn năm.....7.00

Sáu tháng.....4.00

AN-HÀ-BÁO

MỖI TUẦN XUẤT BẢN NGÀY THỨ NĂM
ÉDITION EN QUOC-NGŨ DU COURRIER DE L'OUEST

Organe d'Informations Agricoles, Commerciales et Industrielles

NHÀ BÁO Ở TẠI ĐƯỜNG Boulevard Dolanoue - Cantho

TRƯƠNG-QUANG-TIẾN

CHỦ BỐT

Về việc mua bán hay là
mua nhứt-trình xin đề thơ
cho M. TRẦN-ĐẮC-NGHĨA

Lúc mua báo xin các
ngài chiếu cố, gởi số tiền
luôn, hồn-quản lấy làm
thâm cảm.

Những bài gởi đến không
đáng lên báo được thời
không lệ trả lại, xin các
ngài lưu ý.

CHỦ-NGHĨA TƯ-ÔNG-ÁI

Chủ-nghĩa tư-ông-ái có quan-hệ đến
vận-mạng quốc dân một cách rất mật-
thiết, ta không nên lấy làm thường. Con
người mà không biết tư-ông-ái thời
tình cảnh xã-hội lấy làm nguy-ngập lắm.
Như: la người cùng chung nỗi-giống
lại cần phải kết dây tương-ái ngày càng
bền-chặt thêm lên, nhiên hậu mới mong
cho đũa mạnh nước giàu, mà cái hi-
vọng ở địa-vị quang-minh kia mới mong
đạt được.

Thế nào gọi là tư-ông-ái? Ngươi thay!
người mình thương biết nói tư-ông-ái,
đây thì hành cái chủ-nghĩa tư-ông-ái
thời đó có mấy ai? Thành ra cả lợi-lộc,
cả sinh-kế đều ở một tay người ngoại-
quốc họ xấu-xe, họ tóm thâu đi cả. Phấn
nào thiết-thời là đó về ta chịu, cũng bởi
nội-hóa không mấy ai qui-trong mà
ngoại-hóa thì lại tiêu-thụ ở xứ mình một
cách rất chóng, khiến cho đồng tiền mỗi
ngày một dơ ra từ phương, chờ không
còn quanh-quẩn ở vùng đất Việt được.

Họ nghĩ rằng: giàu ai nấy nhớ, chờ
họ có chia chắt gìặng. Phải! đánh
rằng: giàu ai nấy nhớ, nhưng khá nhớ
rằng tha làm giàu cho người cùng máu
thịt còn hơn đem của dâng cho kẻ dị-
chủng, chúng nhân đó mà bồi-đắp
được cao cái nền lý-tải lên, mà rồi cũng
nhân đó lại trở báo ta là hạng người
mô ky, không biết tư trong lấy sáng-
vật ta.

Nói như thế không phải là bảo xử
mình cứ hể môn tự thủ như buổi trước
kia đâu. Không! thời-đời là thời-đời
giao-thiếp, bốn bề mở rộng, cứ xem
ngay như các nước thù-dịch nhau đến
gây ra va chạm-tranh, đó cả suối máu
rừng thây, thế mà chúng cuộc rồi không
sao dứt đường thông-thương nhau
được, cũng phải giao-thiếp nhau để các
lợi-công-thương càng phát-dạt thêm lên.

Chủ-nghĩa tư-ông-ái có quan-hệ đến
mối giao-thiếp một phần to. Ngay như
nội-hóa mà ta biết yêu nhau, cứ giúp
lần cho nhau, hậu ngày thêm khéo-léo,
thêm giá-trị, thì báo sao người ngoại-
quốc không đem đa-tính-mến-thấu-dụng
cho. Thế là tự mình biết trọng của mình
thời mới mong người ngoại trong lấy.
Tới nói rằng: cứ giúp lần cho nhau,
hậu ngày thêm khéo-léo, thêm giá-trị,
ấy là muốn chỉ rằng: mọi việc gì cũng
thế, có người chế-tạo mà không người
cố-cấp đến thì làm lòng ngay một chán-
nản đi, không còn hi-vọng gì đến việc
mình cả thì thế đó nữa.

Dân một nước mà không lòng tương-
ái thì chẳng những khổn-bại về lợi-lộc,
về sinh-kế mà thôi, mà lại ngậm-ngùi
về vận-mạng của mình nữa. Chia đoàn
tê lồi, cốt là để chúng vầy-vô khinh-rẻ,
không nề mình ra trò gì. Quốc hồn nhơn
đấy mà ngày một xiêu-lạt đi, không
mấy người là còn chủ-tâm đến nữa.

Than ôi! Ở giữa một cái thời-kỳ cạnh-
tranh như buổi này mà lảng-bỏ cái chủ-
nghĩa tư-ông-ái đi, thì chính là mình tự
bại lấy mình, để cho người dị-quốc đến
nắm dân-lộc đó. Nào ai là người có
máu thương chúng-tộc đâu, nên khá thờ
thần tư-ông-ái cho hết tấc thành, để
cùng nhau tri nhau, cùng dắt tay nhau
thoát khỏi vòng cay-nghiệt ở trần, ấy
mới xứng cái tên-tuổi xất-thật mà ta đã
lơ mang suốt một đời ta vậy. Chủ-nghĩa
tư-ông-ái hoạt-bát thay!!! Có thể thì
việc gì cũng mong thành-dạt được, cái
ơ say-thịnh của xã-hội là do nơi người
dân biết tư-ông-ái hay không biết tư-ông-
ái mà ra. Thế thì: nào ai yêu nước yêu
nhà!!!

T. Q. Tiến
(Còn nữa)

HÀI ĐÀM

Kết với quốc

Kết kia ở lòng tập nói tiếng người
vừa được hập-hệ thời đó ra dân tự-
đắc-ngóng-nghe. Một hôm gặp quốc
bên kêu quốc mà rằng: «Anh thiết vọng
về quê-lưu quá, không biết học lấy tiếng
người, để được càng có giá-trị thêm
lên, ai biết đến cũng yêu, ai nghe đến
cũng thích.

Như tôi đây, hằng ngày người xem
là vật báu, chờ chẳng như anh năm nào
tháng này cứ quanh-quẩn theo gỏi-b-
bãi, ta thán một giọng ào-sầu ấy mãi,
thế thì khôn cho kịp sinh anh làm!!!»

Quốc nghe dứt chỉ cười nôm một chấp
rồi thanh-thoản đáp rằng: «Két ôi! nếu
chưa báo tôi như chủ thì thật quá khổ.
Cái nét ngóng-nghe của chủ vì tôi
được ba tiếng người mà bị ở trong lòng
hoài như thế, chủ không lấy làm thẹn
thời còn bàn-luận nói gì? Phấn tôi tuy
eam làm đũa đa zấu, cứ tiếng quốc-
quốc này mà kêu mãi, nhưng còn thũa
mãng cái hi-vọng hơn chủ nhiều, doc
ngân mạc thiết, không chịu rời nơi báo
lồng vành cách thời chủ nghĩ thơ sao?

Ôi! Đời làm người tự làm nô-lệ cho
chúng mà không biết, mang cái lột của
chúng mà tự lấy làm vinh, thời cũng
đáng buồn cười.

Nào Đới

Một tiệc mừng rất long tong

Chiều ngày 30 octore 1921, lời bốn
sư, qui ông, qui thầy ông các ty, các
sở tư tại nhà việc Dũ Tân-an (Cántho)
mà tiếp rước nhĩ vị là quan tri huyện
hàm là ông Nguyễn-văn-Ngôi và ông Võ-
văn-Hình, nguyên là chánh giáo thọ
nhứt hạng tại Cántho nơi ấy là trấn
thiết một tiệc rượu rất trọng hậu mà
đãi mắng nhĩ vị tân quan tri huyện,
dâng tổ chúc tinh yếm-môn và biết ơn
của chư môn sanh đệ tử.

Nhớ có qui vị: Võ-cầu-Nghĩ, hương
quán đương niên, Nguyễn-an-Khương
phó xã, Võ-văn-Trong, Nguyễn-văn-Kiệt
giáo học, Mai-bá-Kỳ, tư ký tòa hồ và
Huỳnh-hữu-Đổng, nhĩ viên địa hạt,
hết lòng lo lắng, tại chỗ đơm tiệc ra, chứ
độc giữ củ úa rồi, cách cứa đũa là
thủ nào rồi. Vậy tôi xin thuật lại những
điều tôi đã nghe và đã thấy cho chư tôn
nhan làm.

Đúng bốn giờ rưỡi chiều, chư môn
sanh của nhĩ vị tri huyện đưng bờ chực
trước nhà việc mà chờ tiếp hai ngài.
Mãi đến sáu giờ rưỡi mới có một chiếc
ngựa dã về đến, hai ngài hĩa bước
xuống xe bắt tay chư vị môn sanh mà
tỏ cái cảm tình chàng chưa của hai
ngài đối cùng chư môn sanh vậy. Qui
hóa thay! Vinh hạnh thay!!

Xong rồi, hai ngài bước vô nhà công
sở, thấy cơ xi phất phơ, bông hoa rực
rỡ, pháo nổ rùm rai, khói bay mù mịt,
hai ngài rất toại lòng mà thấy cuộc tiếp
ngành trọng thể.

Vừa bước vào trong, thì có M. và M.
Espelette, quan đốc học trường Cántho
M. Đỗ-quang-Trứ, quan Đốc phủ sứ chủ
quận châu thành, M. Võ-văn-Thơm, chủ
trường khuyến-học hội Cántho, M. Võ-
hiếu-Đề, hội trưởng nông nghiệp và
ngân hàng Cántho, M. André Nguyễn-văn
Trình, thừa biện sở thương chánh Cáo-
thor, M. Đặng-khắc-Ký, quan giám đốc
các trường trong tỉnh, M. Lê-văn-Đức,
đốc học trường Võ-Văn, M. Trần-văn-Khả
giáo sư trường Võ-Văn, M. Nguyễn-văn-
Thước, cựu thơ ký, nông nghiệp chủ, M.
Thước, thông phán, M. Hồ-văn-Ngánh,
cai trường Ô-môn (Cántho) M. Nguyễn-
quang-Khuê, trưởng toà, M. Trần-như-
Cang, cai tổng Định-báo (Cántho) M.
Triệu-công-Sum, hương cả làng Tân-an,
M. Phat, bang trưởng Quảng đông (còn
nhiều vị khác nữa, nhưng không
có qui danh, xin mong chấp) đang
đứng bờ mà chờ tiếp. Luôn đây tôi xin
kể tên danh qui tân chủ môn sanh
của nhĩ vị tân quan tri huyện. Hiện diện
tại tiệc này cho chư tôn rỏ, M. Trần-đắc-
Nghĩa, quản lý nhà in Hậu-giang và
An-Hà-báo, M. Trần-văn-Phước, thừa
biện đồn quốc Saigon, M. Lê-trang-Hiến,
tham biện công chính Phụng hiệp (Cáo-
thor) M. Lê bá Quát, thơ ký Long Xuyên,
M. Trương ông-Thiện, thơ ký Vĩnh-
long, M. M. Mai-bá Kỳ, đũa xuân-Lang,
Mào, Au, thơ ký tòa hồ, M. M. Liễn-quang
Khinh, Nguyễn-văn-Hải, thông ngôn
trưng sư, M. Phan-trương-Mạnh, thơ ký
giám-thành ty Cántho, M. Nguyễn-duy-
Giảng, dit Tông-Đức lý bút và đại biểu

báo Lạc-Trình-Tân-Văn, M. M. Lê-kim-
Đánh, Lê-ngọc-Điệp, Võ-chánh-Tiểu, Lê-
khánh-Trình cựu thơ ký, M. Phan-hữu-
Khánh, cựu thông ngôn sơn đám, M.

Vương-văn-Cự, thông ngôn sở điền tín,
M. M. Huỳnh-hữu-Đổng, Trần-ngọc-Lão,
Phan-quang-Phước, nhĩ viên địa hạt,
M. Võ-châu-Nghĩ, hương-quảng Tân-an, M.
M. Nguyễn-văn-Hộ, Nguyễn-kim-Trọng,
Lương-văn-Thái, Nguyễn-văn-Xương,
Đoàn-hưng-Trương, Đào-duy-Tổ, Võ-văn-
Trong, Nguyễn-văn-Kiệt, Võ-văn-Bến,
Võ-văn-Trực, Nguyễn-quang-Trường,
Lâm-văn-Phạm, Lê-khánh-Lý, Nguyễn-văn
Lãm, Phan-hữu-Phước, Huỳnh-hữu-Sở,
Bùi-văn-Mười, Lâm-nguyên-Sl, ty giáo
huấn; M. M. Quới, Trương, Tín, Kiêm, sở
y-viện; M. Nương, sở trưởng-tiến, M.
Bích, sở nhà đèn, M. Thận, biện cai tổng
M. M. Trần-Mạnh, Thái-xuân-Kỷ, Phạm-
quan-Nghiêm, buôn bán, M. M. Hồ, Hoàng,
An, đồn chủ, M. M. Chinh, Thế, Dấu, xã
trưởng v.v.v.

Khi các ngài nói trên đây an vị rồi, M.
Phan-trương-Mạnh thơ ký giám-thành-
ty đứng ra cáo lữ cùng qui quan, qui
qui ông, qui thầy đọc một bài chúc mừng
bằng tiếng Langsa, nghe rất thâm trầm
ôm ái, dứt lời thì cả tiệc dưng vô tay, kể
đó M. Nguyễn-kim-Trọng giáo sư trưởng
bôn quốc Cántho đứng ra tiếp đọc một
bài cũng bằng tiếng Langsa, lời lẽ rất
thanh tao nhã-nhân, đọc xong cả tiệc
càng vô tay.

Rồi đó quan đốc học Espelette tỏ sắc
bân hoan mà mang giấy băng (écharpe)
cho quan huyện Nguyễn-văn-Ngôi và
quan chủ quận Đỗ đại nhơn thì mang
cho quan huyện Võ-văn-Hình.

Mang xong, thì M. Đỗ đại nhơn đứng
ra nói mấy lời như vậy: Hôm nay qui ông
qui thầy chẳng quên ơn xưa nghĩa cũ
chung sức cùng nhau mà thiết tiệc mừng
nhĩ vị quan Huyện đưng trọng hậu như
thế. Nói đến đây tôi sức nhớ câu sách
thánh hiền xưa dạy rằng: Nhơn sanh ư
tâm, sự chi ư nhứt. Phàm con người
sanh ra trên hoàn vũ này thì chẳng ai
ngoài ba đấng chỉ tôn chỉ trọng là vua,
thầy và cha mẹ; ba đấng ấy phải thờ kính
đồng nhứt thể. Vậy nay qui ông qui thầy
đã gặp dịp tốt mà tỏ chút lòng thành
kính trân trọng đối với nhĩ vị quan Huyện
như vậy, thì tôi khen làm đó (vô tay).
Đoạn quan Huyện Võ-văn-Hình ra đáp
từ bằng tiếng và chư môn sanh của quan
Huyện Nguyễn-văn-Ngôi và của ngài,
bằng tiếng langsa, ôm ái như giọng anh
kêu, thanh tao đường sáu thời; thật là
ngôn từ bất thiệp, tài bộ phi thường,
làm cho ai nấy đều sanh ra vô hạn cảm
giác, mà nhứt là tôi đây rất toại chí mà
nghe những lời chân ngôn đó. Khi quan
Huyện Võ-văn-Hình nói xong, thì tiếng
vô tay nghe lớp lớp. Ngoài thì pháo nổ
điễn tại, trong thì tiếng nói rộn tiếng
cười lại thêm tiếng ly khua động; ấy
là vui này còn có vui nào cho hơn.

Đến sáu giờ rưỡi thì qui quan, qui ông
cùng lên xe hui thẳng lại công sở quảng
đồng hui yên-Trong khi yên ấm thì vào
chén tạc chén thũa nào câu chuyện, tiếng
cười, thật rất êm đềm vui vẻ. Còn nói
chỉ tiếng pháo nổ ngoài sân, thì nghe
liền tại chẳng dứt.

Tiệc xong, đó hui lại Casino xem hát.

Sau khi toạ vị, thì M. Trần-đắc-Nghĩa
Quản lý ấn quán Hậu-giang và An-Hà-
Báo Cántho đứng lên đọc một bài chúc
lễ vị quan huyện như vậy:»,

Lời chúc mừng ông Nguyễn-văn-Ngôi
và ông Võ-văn-Hình, giáo-tho trưởng
tỉnh Cántho, được thăng chức Tri-Huyện
hàm.

Bầm qui ông qui thầy

Ngày nay là 1re tháng 11 1921, chính
là ngày mà qui ông qui thầy trong ty
giáo-huấn chung ý cùng nhau hui thiết
tiệc trọng-thể này để chúc mừng cho
hai ông tân Tri-Huyện là ông Nguyễn-
văn-Ngôi và ông Võ-văn-Hình.

Phận tôi là người soạn báo, lấy làm
vinh-hạnh mà đưng dự vào tiệc này;
vậy xin các ông, trước là quan Đốc-
phủ chủ quận Đỗ đại nhơn và qui ông
qui thầy cho tôi vô lễ catung đôi lời về
công-nghiệp và ân-đức của hai ngài.

Trước xin nói về phần ông Nguyễn-
văn-Ngôi, giáo tho nhứt hạng. Ngài là
người sinh trưởng tại Cáo-mơ, hạt Bến-
tre, buổi trước thọ giáo tại trường Đôn-
quốc Mỹ-tho, lãnh bằng cấp giáo-sư năm
1885, bỏ đi dạy trường tỉnh Bentre tới
sau năm 1891, bỏ lại Cántho
đến nay kể tròn 30 năm, thế là công-
trình giáo-hóa của ngài tính cả 36 năm.
Trong khoản 17 Mars 1907 đến 16 Sep-
tembre 1919, ngài đưng nhà nước ban
thưởng 4 tấm médailles.

Médaille d'Argent de l'Instruction
publique.

Médaille d'honneur en argent de 2^e
classe.

Médaille d'honneur en argent de 1re
classe

Palmes académiques.

Đến ngày 22 tháng tám Langsa 1921
thì thăng chức Tri-Huyện-hàm.

Đây rồi về phần ông Võ-văn-Hình
giáo tho nhứt hạng— Ngài là người quê
quán tại Saigon. Ra trường Bôn-quốc
năm 1886 lãnh cấp bằng giáo-sư, dạy
trường Đôn-quốc và trường d'Adran
đưng năm năm, qua năm 1891 ngài
đưng giấy bỏ đi dạy trường tỉnh Cántho
đến ngày nay tròn 30 năm, tính cả thảy
là 35 năm công cang. Ngài đưng nhà-
nước thưởng 5 tấm Médaille là:

Médaille d'argent de l'Exposition de
Hanoi 1902

Médaille d'argent de l'Instruction publi-
que.

Palmes académiques.

Médaille d'honneur en argent de 2^e
classe

Médaille d'honneur en argent de 1re
classe

Đến ngày 22 tháng 8 Langsa năm 1921
thì thăng chức huyện hàm.

Cái công-trình dạy dưng của hai ông,
không cần phải ca tụng nhiều, chặc chừ
viếng rỏ, các môn đồ của hai ông
ngày nay thật là đông-đục, đều có danh
phấn cao-thượng giữa xã-hội, như làm
vị đã lên đến chức Huyện, Phó, Lương

